

FILIPINO

Ikatlong Markahan – Modyul 7: Mga Pangunahin at Pantulong na Kaisipan

Filipino – Baitang 7
Alternative Delivery Mode
Ikatlong Markahan –Mga Pangunahin at Pantulong na kaisipan
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Riza A. Flores	
Editor:	Norma E. Pascua	Virgilina Cabaylo
Tagasuri:	Ma. Nila D. Fuenteabella	
Tagaguhit:	Lhryn T. Jaranilla	
Tagalapat:	Guinevier T. Aloso	Jerson Rod A. Acosta
Tagapamahala:	Allan G. Farnazo	
	Fiel Y. Almendra	
	Gilbert B. Barrera	
	Arturo D. Tingson, Jr.	
	Peter Van C. Ang-Ug	
	Leonardo B. Mission	
	Romelito G. Flores	
	Carlos G. Susarno	
	Juliet F. Lastimosa	
	Sally A. Palomo	
	Gregorio O. Ruales	
	Lelita A. Laguda	

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region XII

Office Address: Department of Education – Region XII
Regional Center, Brgy. Carpenter Hill, City of Koronadal
Telefax: (083) 2288825/ (083) 2281893
Email Address: region12@deped.gov.ph
Website: depedroxi.org

7

Filipino

Unang Markahan – Modyul 7:

Mga Pangunahin at Pantulong na Kaisipan

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinbihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Kumusta kang muli kaibigan? Narito ang iyong kabigan na si Kokoy upang gabayan ka sa iyong paglalakbay. Narito na tayo ngayon sa ating bagong aralin tungkol sa mga pangunahin at pantulong na kaisipan. Batid kong lalo kang masisiyahan. Gawin mong kawili-wili ang pagtuklas sa paksang ito. *Yakang yaka ito ng powers ninyo.* Tara, simulan na natin ang pagtuklas ng bagong kaalaman sa modyul na ito.

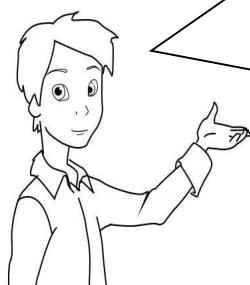
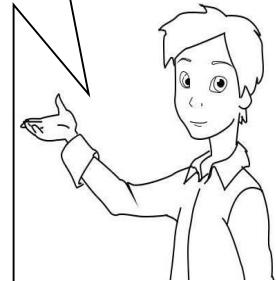
Mahilig ka bang magbasa ng mga sanaysay? Tungkol sa anong paksa ang binabasa mo? Hilig mo rin bang magkomento tungkol sa iyong binabasa? Sa papaanong paraan mo ito inilalahad? Ito ba ay nakatutulong sa iyo upang lubos na maunawaan ang iyong binabasa? Alam mo ba na gamit ang mga pangunahin at pantulong na kaisipan ay maipapaalam mo sa maayos at malinaw na paraan ang nais mong ipabatid at epektibo mong maibubuod ang iyong binasang teksto? Hali na! Ating tuklasin nang may ngiti ang bagong kaalamang ito.

Pinakamahalagang Kasanayan sa Pampagkatuto:

Naibubuod ang tekstong binasa sa tulong ng pangunahin at pantulong na kaisipan **F7PB-IIIf-g-17**

Pagkatapos ng araling ito ikaw ay inaabhang:

- Naibubuod ang tekstong binasa sa tulong ng pangunahin at pantulong na kaisipan,
- Nagagamit ang mga pangunahin at pantulong na kaisipan sa pagbubuod mula sa sanaysay na binasa,
- Natutukoy ang mga pangunahin at pantulong kaisipan mula sa isang tekstong binasa.

Oops.... huwag kang kabahan sa pagsubok na ito! Ito'y panimulang pagsubok lamang upang sukatin ang iyong kaalaman sa paksa.

Bago natin simulan ang pagbubuod ng akdang iyong babasahin gamit ang mga pangunahin at pantulong na kaisipan, kinakailangang ibahagi mo muna ang iyong paunang kaalaman ukol sa ating pag-aaralan.

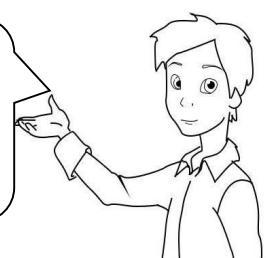

Subukin

Panuto: Isulat ang *Tama* kung ang mga salitang may salungguhit ay nagpapahayag ng katotohanan at *Mali* naman kung hindi. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

- _____ 1. Ayon kay Alejandro G. Abadilla, ang sanaysay ay naglalaman ng nakasulat na karanasan ng isang sanay sa pagsasalaysay. Ito ay binubuo ng 2 salitang, sanay at pagsasalaysay.
- _____ 2. Ang sanaysay ay isang maikling komposisyon na kalimitang naglalaman ng personal na opinyon ng may-akda.
- _____ 3. Ang talata ay binubuo ng isa o lipon ng mga pangungusap na magkaugnay. Ito ay binubuo rin ng pangunahing paksa at mga pantulong na detalye / kaisipan.
- _____ 4. Ang internet ay isang *network* ng mga *computer* at iba pang mga gadget. Ito rin ay kombinasyon ng maraming website kung saan pwedeng maka-access ang isang tao hindi lamang ng impormasyon kundi ng mga balita.
- _____ 5. Ang pantulong na kaisipan ay ang mensahe na nakapaloob sa larawan o sa isang sanaysay. Sinasabi nito kung ano ang ibig sabihin ng kabuoang larawan, mga pangungusap, o maikling kuwento
- _____ 6. Ang pangunahing paksa ang sentro o pangunahing tema ng talata.
- _____ 7. Ang pantulong na detalye/kaisipan ay tumutukoy sa mahahalagang kaisipan o mga susing pangungusap na may kaugnayan sa paksang pangungusap
- _____ 8. Kadalasang makikita ang pangunahing paksa sa unang bahagi ng pangungusap.
- _____ 9. Ang sanaysay na Nang maging Mendiola ko ang Internet dahil kay Mama ni Abigail Joy Yuson Lee ay nagkamit ng ikalawang gantimpala sa Carlos Palanca Memorial Awards for Literature para sa Kabataan Sanaysay.
- _____ 10. Ang akdang Nang Maging Mendiola ko ang Internet dahil kay Mama ay isang uri ng sanaysay na pormal.
- _____ 11. Ang akdang Nang Maging Mediola ko ang Internet dahil kay Mama ay isang uri ng sanaysay na di-pormal.
- _____ 12. Hindi dapat magkaroon ng diskriminasyon sa pagsasalita, isa na naman iyan sa mga pahayag ni mama". Ang may salungguhit ay ang pantulong na kaisipan.
- _____ 13. Mahalagang matukoy ang mahahalagang kaisipan at saloobin na inilahad ng may akda upang mabisang maihatid ang ideya.
- _____ 14. Ang pantulong na kaisipan ay sumasagot sa tanong na tungkol saan ang talata? o ano ang paksa o mensaheng nais ipaabot ng talata?"
- _____ 15. Ang pangunahin at pantulong na kaisipan ay mahalaga upang lubos na maunawaan ang isang talata ng isang sanaysay.

Nasagot mo ba nang tama ang pagsubok? Ibig sabihin, may pauna o dati kung kaalaman tungkol sa mga pangunahin at pantulong na kaisipan. Ito na ang pagkakataon upang madagdagan pa ang iyong mga kaalaman sa pamamagitan ng mga sumusunod pang gawain.

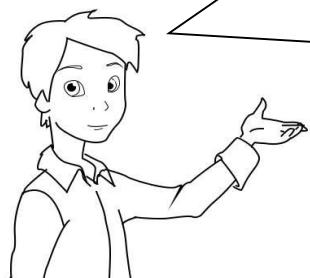

**Aralin
1**

Sanaysay: Pangunahin at Pantulong na Kaisipan

Balikan

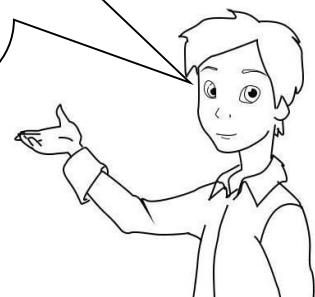
Magandang buhay! Nakahiligan at nakasanayan mo ba ang magsabi ng iyong opinyon tungkol sa mga tao, bagay at iba pa na iyong nakikita o naririning tungkol sa paligid?

Sa anong paraan mo ipinaaabot ang iyong nais iparating tungkol sa mga isyung ito? Isulat sa isang buong papel ang iyong opinyon tungkol sa COVID-19 na isang napapanahong isyung panlipunan.

Tara na't lakbayin natin ang landas ng bagong kaalaman sa pamamagitan ng mga sumusunod na gawain.

Sa gawaing ito, ikaw ay inaasahang makapaglalahad ng sariling opinyon tungkol sa mga pangunahin at pantulong nakaisipan.

Isulat ang iyong sagot sa nakalaang espasyo sa ibaba.

Tuklasin

Gawain 1. Sabihin mo!

Tingnang mabuti ang larawan at isulat ang maaring ginagawa ng guro.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Gawain 2: Basahin mo!

Si Bela ay isang batang may positibong pananaw sa buhay. Siya ay masipag sa mga gawaing bahay lalo na sa kanyang pag-aaral. Sa katunayan, nakamit niya ang pinakamataas na marka sa klase at ang asignaturang Filipino ang kanyang paborito.

1. Ano ang masasabi mo tungkol sa nabasa?

2. Ano ang pangunahing kaisipan ng talata?

Suriin

Pagbubuod ang tawag sa pagkilala at paglalagom ng nilalamang diwa o kaisipan ng isang akda. Ginagawa ang pagbubuod upang mapalutang ang aral, ideya o mahalagang konsepto na matatagpuan sa akda. Sa mga sanaysay, naisasagawa ito sa pamamagitan ng pagkilala sa mga pangunahin at pantulong na kaisipan.

Ano ba ang pangunahin at pantulong na kaisipan? Paano ito makatutulong upang mas madali mong maunawaan ang nais ipahiwatig ng isang larawan o ng isang sanaysay? Nakatutulong ba ang paggamit ng mga pangunahin at pantulong na kaisipan sa pagbubuod ng binasang teksto o ng isang sanaysay upang lubos mong maunawaan ang nais nitong iparating sa mga mambabasa?

Ang **pangunahing kaisipan** ay ang sentro o pangunahing tema sa sanaysay, balita, maikling kuwento, tula o kahit anong akda. Kung sa talata ng isang sanaysay, kadalasan ay makikita ito sa unang pangungusap at nabibigyang diin sa dulo, kongklusyon o huling pangungusap. Kung sa tula, maaring makita ito nang tuwiran kung literal na inilahad o kaya naman ay kailangan pang pag-isipan at hanapin kung hindi tuwiran ang paglalahad at may mga talinhagang dapat unawain.

Pansinin ang talatang ito:

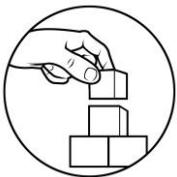
Ang positibong pananaw sa buhay ay armas ng buhay. Kapag taglay mo ang positibong pananaw o pag-iisip ito ay makatutulong sayo upang ikaw ay *mamuhay nang masaya at maging handa sa mga hamon ng buhay*. Ito ay makatutulong sa iyo upang maging *kontento* ka sa kung ano man ang mayroon ka. Mahalaga na magkaroon ka ng positibong pananaw dahil ito ang susi sa tagumpay.

Pagpapaliwanag:

Ang nakadiing pangungusap ay ang paksang pangungusap.

Ang nakasalungguhit namang mga salita sa paksang pangungusap ay ang pangunahing kaisipan.

Ang *nakahiga*, naman ay ang pantulong na kaisipan.

Pagyamanin

Tiyak kong naging maliwanag na sa atin ang landas na ating dinaraanan. Pero, hindi pa ito ang dulo ng ating paglalakbay. Halika't payamanin pa natin ang ating kaalaman tungkol sa araling nais nating matutuhan nang lubos.

Gawain 1.

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang isang sanaysay mula sa panitikang Luzon na pinamagatang *Nang Maging Mendiola Ko Ang Internet Dahil kay Mama* ni Abigail Joy Yuson Lee. Matapos ang pagbasa'y sagutin ang mga katanungan sa iyong sagutang papel.

Nang Maging Mendiola Ko Ang Internet Dahil kay Mama ni Abigail Joy Yuson Lee

(Ikalawang Gantimpala, Carlos Palanca Memorial Awards for Literature para sa Kabataan Sanaysay)

Binigyan tayo ng Diyos ng bibig para makapagsalita at utak para makapag-isip.

Iyan ang paulit-ulit na diyalogo sa akin ni Mama sa tuwing nalalaman niyang hindi na naman ako nagsalita upang ipagtanggol ang aking sarili. Ako kasi yaong tipo ng taong hindi nagsasabi ng tunay na nararamdaman at hinaing. Napag-isip-isip kong may punto naman siya doon. Tama naman talaga siya. Ginagamit natin ang ating mga bibig para maisalita kung ano ang ating mga saloobin kaagapay ang utak upang iproseso ang mga napapansin at kapansin-pansing mga bagay-bagay na nangyari sa ating paligid.

Ngunit, naisip ko, habang sinasabi na naman niya sa akin ang paborito niyang linya, Paano naman kaya ang mga piping hindi naisasalita ang kanilang mga saloobin? O kaya, ang mga taong katulad ko na nahihiya o kung minsan ay natatakot isalita ang mga saloobin? Paano kaya nila sasabihin sa mga tao sa paligid nila ang kanilang mga hinaing? Paano kaya nila maipararating ang kanilang mga nasasaisip. Paano kaya nila maipagtatanggol ang kanilang mga sarili laban sa iba? Hindi naman sa lahat ng oras ay nariyan ang mga taong nakauunawa sa bawat pagkumpas ng kanilang mga kamay at pagbabago ng ekspresyon ng kanilang mga mukha o ang mga simpleng panahanimik nila sa sulok ng bahay. Nagtataka ako. Paano kaya nila sasabihin ang mga gusto nilang sabihin kung ipinagkait sa kanila ang kakayahang at karapatang makapagsalita?

Ang lahat naman ay magagawan ng paraan, ang motto nga ni Mama. Salamat sa *internet!* Ito ang nagsilbing tulay ko upang maipahayag sa aking mga kausap ang ilang mga bagay na hindi ko kayang maipararating nang tuwiran. Hindi ko man maisatinig palagi ang mga nais kong sabihin, maaari ko namang maisulat ang mga ito. Gamit ito, naipararating ko sa aking mga kaibigan ang aking kasalukuyang kalagayan, opinyon, pananaw at mungkahi ukol sa ilang mga isyung personal at panlipunan.

Minsan nga ay nabasa ko ang ipinost ng isa kong kaibigan sa *Facebook*. Nanghihingi siya ng mga mungkahi sa kung anong magandang gawin ngayong bakasyon.

Marami ang nagbigay ng kanilang mga opinyon. May mga nagsabing magbabad na lamang sa pagfe-*Facebook*. May mga nagsabing maglaro na lamang daw sila ng mga *computer games*. Alam ko na mag-aaksaya lang sila ng panahon, pati na rin ng kuryente na nagbabadyang tumaas na naman ang halaga. Hindi ako sumang-ayon sa mga mungkahi nila. Sa una'y nag-aalinlangan akong magbigay ng opinyon pero nag-aalala ako na baka hindi nila magugustuhan ang sasabihin ko o baka hindi maganda ang magiging reaksiyon ng mga makapapansin sa aking isusulat. Ngunit, maya-maya ay napagpasyahan ko na magbigay na rin ng aking opinyon. Naisip ko, wala namang masama kung susubukan kong magtipa ng mga nais kong sabihin. Iyon ang unang pagkakataong nagbigay ako ng opinyon maliban sa mga madalas kong iminumungkahi na “hahaha”, “tama”, at kung ano-anong mga pangkaraniwang ekspresyon.

“Sulitin mo ang *summer*, kumain ka ng sorbetes o ’di kaya’y mag-*swimming* ka para ma-*enjoy* mo ang init ng panahon. Kung gusto mo’y pwede ka ring mag-*exercise*, magiging *fit* ka pa niyan. Sumulat ng blogs tungkol sa iyong sarili o ilang mga tula tungkol sa iyong mga nararamdamang ngayong tag-init.” Iba-iba ang naging reaksiyon ng mga nakapansin sa sinulat ko. Marami ang nag*like* ngunit may ilan-ilang ding umalma. Gayunpaman, natuwa pa rin ako dahil marami ang nagsabing maganda ang mungkahi kong iyon. Kahit papaano’y naibahagi ko ang mga ideyang maaaring makatulong sa iba, hindi ba? Kaya simula noon ay ganap nang natanggal ang mga pag-aalinlangan kong magkomento o magpahayag ng aking mga opinyon, pati ang mga nais kong sabihin ay madalas ko na ring ipinopost sa *Facebook* at *Twitter*.

Hindi dapat magkaroon ng diskriminasyon sa pagsasalita, isa na naman iyan sa mga pahayag ni Mama.

Ang pahayag na iyon ni Mama ang nagpapaalala sa akin kung bakit hindi ako nag-aalangang maghayag ng aking saloobin sa *internet* sapagkat ito ay hindi namimili ng tao. Sa madaling salita walang diskriminasyong nagaganap sa mundong ito. Lahat ay puwedeng gumamit nito. Bukas kasi sa publiko. Walang pinipiling taong gagamit. Mapabata, estudyante, mangangalakal, guro, doktor, mga kawani ng gobyerno, mga tagapag-ulat, manunulat, mga lolo’t lola, maging ang mga may kapansanan – sinuman ay mamamangha sa dami ng pakinabang nito.

Siyempre, hindi magpapatalo ang mga kabataang tulad ko. Ito ngayon ang paraan ko at ng iba pang kabataan para ipaalam sa lahat ang reaksiyon, opinyon, at saloobin namin tungkol sa mga nangyayari sa aming paligid – pamilya, pamayanan, lipunan at mundo. Ang bawat titik na itinitipa namin sa kompyuter ay may mahalagang mensahe. Umaasa kami na mapapansin ang mga ipinopost naming mga blogs sa *internet*, na kahit sa mundo ng *cyberspace* ay puwede naming baguhin ang realidad, na maaari naming gawing tama ang ilang mga maling napapansin namin sa paligid, at hindi lang kami basta-basta nagpapalipas ng oras gamit ito. Alam kong mapatutunayan namin ito.

Napag-isip-isip ko na kahit sa lipunan ay makatutulong kaming mga kabataan sa pamamagitan ng *internet*, hindi ba't kami rin naman ang sinasabing kinabukasan ng ating bayan? Ang mga raliyista sa Mendiola ay nahihiapan na iparating ang kanilang mga hinaing sa pamahalaan. Nakapagsasalita man sila, hindi naman sila pinakikinggaan ng gobyerno.

Nakatitiyak ako na gumagamit din ng *internet* ang pamahalaan at siguradong mababasa rin nila ang mga blogs na naka-post doon. Isa ako sa mga sumusuporta sa kanila kung alam kong tama ang ipinaglalaban nila. Lahat tayo'y umaasa na sa oras na mabasa ng may kapangyarihan ang mga reaksiyon at opinyon na inilalagay natin sa *internet* ay malalaman nila at babaguhin ang kanilang mga pagkakamali

Ang *internet* ang nagsisilbing Mendiola ko at naming mga kabataan ngayon. Ito na ang malayang kalsada na kung saan kami ay nagpapalitan ng iba't iba naming reaksiyon at kuro-kuro sa mga maiinit na isyu at pangkasalukuyang kaganapan ng ating lipunan. Dito na namin ipino-post ang mga naglalakihang naming plakards ng reaksiyon at hinaing. Dito na namin ipinapakalat ang mga nalilikha naming mga tula, sanaysay, at artikulang magbubukas ng isip sa kapwa-kabataan namin.

Hindi naman kasi totoong puro kompyuter at page-Facebook na lang ang inaatupagng lahat ng mga kabataan ngayon. Siguro nga'y napapansin na halos 'di kami matinag sa harap ng kompyuter pero hindi naman sa lahat ng oras ay naglilibang lang kami. Dala na rin siguro ng modernissasyon kaya nakasanayan na naming gumamit ng *internet* para maipahayag namin ang aming mga sarili – ang aming mga saloobin, mga pananaw, reaksiyon, at mga opinyon. Alam kong may pagkakatong hindi na rin namin makontrol ang aming mga sarili sa paggamit ng *internet*, at inaamin ko na nagkakamali kami, pero sana'y maunawaan ninyo na sa mga edad naming ito ay masyado kaming sensitibo, mausisa, at mapaglakbay sa totoong mundo at sa mundo ng *cyberspace*. Nais naming ilabas ang aming mga saloobin sa pamamagitan ng *internet*.

Tuwing kinakausap ako ni Mama noon ay nakikinig lamang ako sa kanya. Para akong piping hindi nagsasalita kapag tinatanong niya ako kung ano ang opinyon at pananaw ko sa isang bagay. Hindi ko alam kung nag-aalala ako na baka mali ang masasabi ko o natatakot ako sa magiging reaksiyon niya. Pero ngayon, panatag ko nang nailalahad ang aking mga opinyon, pananaw, at mga nararamdaman kay Mama, at pati na rin sa mga taong malalapit sa aking buhay. Para akong piping natutong magsalita. Salamat kay Mama sapagkat natuklasan kong maging Mendiola ang *internet* na naging dahilan sa pagsasatinig at pagsasatitik ng aking mga saloobin. Malaking bagay na natuto akong ibahagi ang aking nararamdamman, ideya, at karanasan dahil alam kong makatutulong din ang mga ito sa ibang tao. Ewan ko ba! Gumagaan ang pakiramdam ko sa tuwing naipahahayag ko ang aking nararamdamman dito.

Del Castillo, R. et al. (2014). Panitikang Filipino 7 (Kagamitan ng Mag-aaral). Lexicon Press, Inc., 116-118

Isaisip

Gawain 1: Pag-unawa sa binasa

1. Ano ang paksa ng sanaysay?

_____.

2. Ano ang nais ipaunawa sa akin ng awtor tungkol sa paksa?

_____.

3. Batay sa akda, bakit na naging Mendiola niya ang *internet*?

_____.

4. Ano ang pangunahing kaisipan na tumatak sa iyong isipan mula sa akda?

_____.

5. Sang-ayon ka ba sa pahayag na “Hindi dapat magkaroon ng diskriminasyon sa pagsasalita?” Bakit?

_____.

Gawain 2.

Panuto: Basahin at unawain ang teksto. Salungguhitang ang *pangunahing kaisipan* at bilugan ang mga *pantulong na kaisipan* sa loob ng kahon.

Binigyan tayo ng Diyos ng bibig para makapagsalita at utak para makapag-isip. Iyan ang paulit-ulit na dayalogo sa akin ni Mama sa tuwing nalalaman niyang hindi na naman ako nagsalita upang ipagtanggol ang aking sarili. Ako kasi yaong tipo ng taong hindi nagsasabi ng tunay na nararamdamang at hinaing. Napag-isip-isip kong may punto naman siya doon. Tama naman talaga siya. Ginagamit natin ang ating mga bibig para maisalita kung ano ang ating mga saloobin kaagapay ang utak upang iproseso ang mga napapansin at kapansin-pansing mga bagay-bagay na nangyari sa ating paligid.

Sipi mula sa akdang “Nang Maging Mendiola Ko Ang Internet Dahil kay Mama ni Abigail Joy Yuson Lee (Ikalawang Gantimpala, Carlos Palanca Memorial Awards para sa Kabataan Sanaysay)”

Del Castillo, R. et al. (2014). Panitikang Filipino 7 (Kagamitan ng Mag-aaral). Lexicon Press, Inc., 116-118

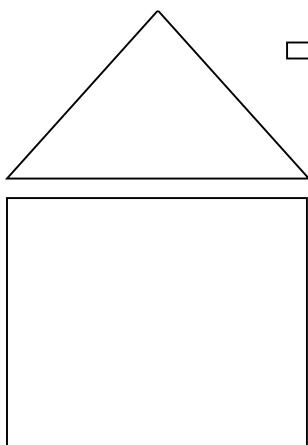
Binabati kita at nasagutan mo lahat ang mga gawain. Napakadali ng mga ito hindi ba? Tiyak na nadagdagan na ang iyong kaalaman tungkol sa pagbubuod ng isang teksto gamit ang pangunahin at mga pantulong na kaisipan.

Napangiti ka na ba? Sige nga’t alalahanin natin.

Basahin at unawain ang teksto.

Hindi makatutulong sa paglaban sa sakit na COVID-19 ang pamamahiya sa iba tulad ng pag-post sa mga *social media* ng mga posibleng pangalan ng may sakit na COVID-19. Ang paghahanap at pagbabahagi ng tumpak na impormasyon para maiwasan ang ganitong sakit sa panahon ng matinding pag-aalala ay isa sa mga pinakamabuting bagay na maari nating maitulong upang maiwasan ang patuloy na paglaganap nito sa ating bansa. Kailangang iwasan ang pagkalat ng mga maling impormasyon. *Mass testing* at *contact tracing* ang solusyon at upang mapigilan ang pagkalat ng Covid 19 hindi pamamahiya sa kapwa sa panahong ito ng pandemya.

A. **Panuto:** Isulat sa loob ng mga hugis ang iyong sagot batay sa mga tanong na nakatapat sa mga ito.

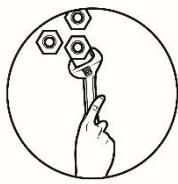
1. Ano ang pangunahing kaisipan sa binasang teksto?

2. Ano-ano ang mga pantulong na kaisipan ang inilahad sa teksto?

B. Ano ang binubuoung hugis sa itaas? Paano nito sinisimbolo ang paggamit ng pangunahin at mga pantulong na kaisipan sa pagbuo ng isang teksto?

Isagawa

Ito na ang yugtong ating hinihintay. Ikaw ay magbubuod ng isang teksto mula sa Akdang *Nang Naging Mendiola ko ang Internet dahil kay Mama* gamit ang pangunahin at mga pantulong na kaisipan. Isulat ito sa isang buong papel.

RUBRIKS SA PAGGAWA NG BUOD

PAMANTAYAN	4	3	2	1
Nilalaman	Buo at naunawaan nang lubusan ang pinakadiwang nais ipahayag ng may-akda.	Naunawaan ang karamihan sa ipinahayag ng may-akda. May ilang bahagi na hindi naunawaan.	Nauunawaan ang nilalaman subalit may ilang naisamang detalyeng di kailangan at di maunawaan	Maraming kulang na mahahalagang detalye. Hindi gaanong naunawaan ang nilalaman ng teksto
Organisasyon	Napakahusay ng pagkakalahad at pagkakasunudsunod ng mga pangyayari.	Mahusay ang pagkakalahad subalit may ilang bahaging hindi gaanong maayos.	Di-gaanong maganda at maayos ang pagkakalahad.	Iilang bahagi lamang ang inilahad na pangyayari.
Istilo/ Pagkamalikhain sa pagsulat	Napakahusay at kinakitaan ng kasiningan ang pamamaraang ginamit sa pagsulat	Mahusay kinakitaan ng kasiningan ang pamamaraang ginamit ng pagsulat	Di-gaanong kinakitaan ng kasiningan ang pamamaraang ginamit sa pagsulat	Hindi kinakitaan ng kasiningan ang pamamaraang ginamit sa pagsulat

Tayahin

Nakita mo na? Ang galing mo sa pagsagot sa mga naunang gawain sa modyul na ito. Narito na ngayon ang huling hamon. Sagutin ang mga tanong sa ibaba. Isulat ang sagot sa patlang.

Para sa Bilang 1-5.

A. **Panuto:** Basahin at unawain ang teksto. Tukuyin kung ang may salungguhit ay *Pangunahing Kaisipan o Pantulong na Kaisipan.*

- _____ 1. Ang lahat naman ay magagawan ng paraan, ang motto nga ni Mama. Salamat sa internet! Ito ang nagsilbing tulay ko upang maipahayag sa aking mga kausap ang ilang mga bagay na hindi ko kayang maiparating nang tuwiran.
- _____ 2. Lahat ng tao ay pwedeng magkamali. May kapangyarihan tayong pumili ng landas na gusto nating tahakin minsan tayo ay nagkakamali pero hindi ibig sabihin na mali na tayo, minsan ito ang nagiging dahilan upang tayo ay matuto at magsumikap upang makamit natin kung ano man ito.
- _____ 3. Ikaw ay naiiba sa lahat. Minsan ang isang salitang ito ay nakakasakit ng damdamin pero minsan naman ito ay nakapagbibigay ng kasiyahan sa iba dahil sa panahon ngayon gusto nilang makilala sila kung sino sila at hindi pwedeng ikumpara o itulad sa iba.
- _____ 4. Hindi dapat magkaroon ng diskriminasyon sa pagsasalita. Ang pahayag na iyon ni Mama ang nagpapaalala sa akin kung bakit hindi ako nag-aalangang maghayag ng aking saloobin sa *internet* sapagkat ito ay hindi namimili ng tao. Sa madaling salita walang diskriminasyong nagaganap sa mundong ito.
- _____ 5. Sa panahong ito ng pandemya dapat tayong magkaisa, upang madaling mawala ang sakit na COVID-19 kaya dapat tayo ay sumunod sa mga *protocol.*

Para sa bilang 6-15

Panuto: Tukuyin ang hinihingi sa bawat patlang. Bilugan ang Titik ng tamang sagot.

6. Binanggit sa akda na nagsilbing Mendiola kay Abigail at ng mga katulad niyang kabataaan.
  - A. *laptop*
  - B. *Facebook*
  - C. *Internet*
  - D. *YouTube*
7. Tinutukoy na naging dahilan kung bakit niya naging Mendiola ang *internet*?
  - A. Tatay
  - B. Ate
  - C. Mama
  - D. Kuya
8. Paulit-ulit na diyalogo sa ng kanyang Mama sa tuwing nalalaman niyang hindi na naman siya nagsalita upang ipagtanggol ang kanyang sarili.
  - A. "Ang lahat naman ay magagawan ng paraan".
  - B. "Hindi dapat magkaroon ng diskriminasyon sa pagsasalita."
  - C. "Binigyan tayo ng Diyos ng bibig para makapagsalita at utak para makapag-isip".
  - D. "Ang internet ang nagsisilbing Mendiola ko at naming mga kabataan ngayon".
9. Motto ng Mama ni Abigail.
  - A. "Ang lahat naman ay magagawan ng paraan".
  - B. "Hindi dapat magkaroon ng diskriminasyon sa pagsasalita."
  - C. "Binigyan tayo ng Diyos ng bibig para makapagsalita at utak para makapag-isip".
  - D. "Ang internet ang nagsisilbing Mendiola ko at naming mga kabataan ngayon".
10. Pangunahing kaisipan ng talatang Napag-isip-isip ko na kahit sa lipunan ay makatutulong kaming mga kabataan sa pamamagitan ng *internet*, hindi ba't kami rin naman ang sinasabing kinabukasan ng ating bayan?
  - A. Sa lipunan mas nakakatulong ang mga kabataan sa pamamagitan ng internet.
  - B. Sa lipunan ay maaring makatulong ang mga kabataan sa pagbahagi ng saloobin sa tulong ng tamang paggamit ng internet.
  - C. Sa lipunan ay nakakatulong ang kabataan gamit ang internet dahil sila ang kinabukasan ng bayan.
  - D. Sa lipunan ang kabataan ang kinabukasan ng bayan.
11. Naitutulong ng paggamit ng mga pangunahin at pantulong na kaisipan.
  - A. Upang maging maganda ang talata.
  - B. Upang madaling matukoy ang pangunahin at pantulong ng kaisipan.
  - C. Upang lubos na maunawaan ang nais iparating sa mga mambabasa.
  - D. Upang maging kawili-wili ito sa mga mambabasa.
12. Ang _____ ay ang kaisipan o ideya na binibigyang diin sa talata.
  - A. Diwa
  - B. Mensahe
  - C. Konsepto
  - D. Kaisipan

13. Bahagi ng sanaysay na tumutukoy sa diwa ng buong talata.
- A. Mensahe C. Kaisipan
- B. Pantulong na Kaisipan D. Pangunahing Kaisipan
14. Bahagi ng sanaysay na tumutukoy sa mahalagang kaisipan o mga susing pangungusap na may kaugnayan sa paksang pangungusap.
- A. Mensahe C. Kaisipan
- B. Pantulong na Kaisipan D. Pangunahing Kaisipan
15. Bahagi ng sanaysay na tumutukoy kaisipan na tumutulong upang mas mapalitaw ang pangunahing kaisipan.
- A. Mensahe C. Kaisipan
- B. Pantulong na Kaisipan D. Pangunahing Kaisipan

Karagdagang Gawain

Opps! May huling hirit pa pala! Sumulat ng isang talata tungkol sa iyong hindi makakalimutang karanasan sa buhay sa panahon ng Covid 19. Ang talata ay kailangang magtaglay ng pito (7) hanggang sampa (10) pangungusap. Bilugan ang pangunahing paksa at salungguhit naman ang mga pantulong na detalye.

Isulat sa sagutang papel ang mabubuong talata.

Susi sa Pagwawasto

Subukin	Pagyamaniin	Tayahin
1. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama	An g sagot ay nakabatay sa pagkauunawa at opiniyon ng mga Tama	1. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama
2. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama	An g sagot ay nakabatay sa pagkauunawa at opiniyon ng mga Tama	2. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama
3. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama	An g sagot ay nakabatay sa pagkauunawa at opiniyon ng mga Tama	3. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama
4. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama	An g sagot ay nakabatay sa pagkauunawa at opiniyon ng mga Tama	4. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama
5. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama	An g sagot ay nakabatay sa pagkauunawa at opiniyon ng mga Tama	5. Pantulungan kaisisipan kaisipan mag-aral sa Tama
6. C		
7. C		
8. C		
9. A		
10. B		
11. C		
12. A		
13. D		
14. B		
15. B		

Sanggunian

Aklat:

Del Castillo, R. et al. 2014.. Panitikang Filipino 7 Lexicon Press, Inc.,116-118

Internet

Ambray, Jessica Mae P. 2021. Pangunahin at Pantulong na Kaisipan
<https://www.youtube.com/watch?v=Zfhj1Gyqa5w>

Marollano, Clifford A. 2015 . Ang Pangunahing Paksa at Pantulong na Detalye.
<https://www.slideshare.net/cli4d/ang-pangunahing-paksa-at-mga-pantulong-na-detalye>

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph